

MAATALOUDEN TUTKIMUSKESKUS

ETELÄ-SAVON KOEASEMAN tiedote N:o 1

Annikki Ryyänen:

— Marjojen lajikekokeiden tuloksia Etelä-Savon koeasemalta.

MIKKELI 1975

Annikki Ryyänen:

Marjojen lajikekokeiden tuloksia Etelä-Savon koeasemalta
v. 1964-74

	Sivu
Johdanto	1
Mustaherukka	1
Puna- ja valkoherukka	6
Mansikka	8
Vadelma	9
Mesimarja	12
Suositteltavat marjalajikkeet	14

Johdanto

Marjanviljely on parhaillaan laajenemassa koko maassa, näin myös Etelä-Savossa. Täkäläiset pellot ovatkin sekä maalajiltaan että pinnanmuodostukseltaan erittäin sopivia marjanviljelyyn. Peltokuviot ovat yleensä pieniä, maasto kumpuilevaa, usein kivistäkin ja siten varsinaiseen peltoviljelyyn vähemmän soveliasta. Marjanviljelyhän ei vaadi kovin suuria aloja. Lisäksi vaihtelevan maaston synnyttämä pienilmasto on yleensä marjojen viihtymiselle eduksi.

Etelä-Savon koeasemalla Karilassa on marjakokeita ollut jo kauan. Seuraavassa käsitellään kuitenkin ainoastaan viimeisen kymmenen vuoden aikana saatuja tuloksia. Musta-, puna- ja valkoherukan lajikekokeiden tulokset esitetään vuodesta 1964 lähtien, mansikan, vadelman ja mesimarjan tuloksia 1970-luvulta.

Mustaherukka

Taulukko 1. Mustaherukan lajikekoe 1964-71

Lajike	Pensaita yht. kpl	Keskim. 1967-71		
		Talv. 0-100	Kukinta alkoi	100 mp g
Lepaan musta	8	100	- 1	96
Brödtorp	8	100	<u>29/5</u>	97
Wellington XXX	8	95	+ 4	85
Westwick Choice	8	95	+ 4	93
-				
Karila	4	100	+ 1	103
Seabrook's Black	4	90	+ 5	77
Neapelin musta	4	90	+ 5	108
Rosenthals Langtraubige	4	80	+ 4	110

	Sadot kg/a 1964-71									
	1964	-65	-66	-67	-68	-69	-70	-71	K.a.	sl
Lepaan musta	39	92	66	116	79	167	127	85	96	103
Brödtorp	40	82	76	136	65	153	105	84	93	100
Wellington XXX	63	58	124	120	3	131	55	36	74	80
Westwick Choice	51	49	90	110	4	91	65	56	65	70

Lajike	Sadot kg/a 1964-71									
	1964	-65	-66	-67	-68	-69	-70	-71	K.a.	sl
Karila	68	127	135	135	109	239	130	116	132	142
Seabrook's Black	48	102	103	109	28	68	44	31	67	72
Neapelin musta	47	87	111	91	48	53	26	22	61	66
Rosenthals Langtraubige	37	62	83	87	1	23	19	9	40	43

Koe istutettu 3/5 1962. Istutusetaisyys 2 x 3 m, kerranteita 4. Maalaji multava hieno hieta.

Vuosina 1968 ja -71 kukinnan aikaan esiintyneet hallat häirinneet marjojen muodostusta erityisesti myöhään kukkivilla lajikkeilla.

Taulukko 2. Mustaherukan lajikekoe 1973-74

Lajike	Sato kg/a				100 marjan paino g	Kasvutapa ¹⁾ 0-10	Här- mää 0-10	Kuk. alkoi	1974 parh. ruudulta kg/pens.
	1973	-74	K.a.	sl					
Karila	74	84	79	152	121	6.4	0	± 0	5.9
Öjebyn	71	72	72	138	127	6.1	0	± 0	5.0
Gerby	59	63	61	117	96	7.9	0.9	+ 2	4.4
Risager	59	55	57	110	98	7.9	5.5	+ 3	4.4
Melalahti	65	41	53	102	122	9.3	0	- 2	3.7
Lepaan musta	61	43	52	100	118	5.0	0	- 2	4.2
Brödorp	66	38	52	100	116	4.5	3.5	<u>30/5</u>	3.3
Roodknop	11	37	24	46	117	10.0	6.0	+ 3	3.0
Hangaste ²⁾	7	31	19	-	99	9.5	1.0	- 1	-

1) Kasvutapa 0-10: 10 = täysin pysty

2) Hangaste ei ole suoraan vertailukelpoinen muiden lajikkeiden kanssa, koska pensaas ovat yhtä kasvukautta nuorempia (ist. syks. 1971) eikä ole kerranteita, ainoastaan 5 pensasta yhdessä rivissä.

Koe istutettu 14/5 1971. Istutusetaisyys 2 x 3 m, ruudussa 2 pensasta, kerranteita 5. Öjebyn-lajikkeen yhden kerranteen kahdesta pensaasta varsinkin toinen repeytynyt ja särkynyt tyystin kesällä 1972 ja on ko. kerranne jätetty laskuista pois.

Maalaji multava hietamoreeni. Viljavuusluvut 1973: pH 6.0, j1 0.8, Ca 725, K 114, P 5.0, Mg 90, B 0.4, Cu 5.5 ja Mn 2.5 mg/l.

Lannoitus 1971: 1000 kg/ha puutarhan super-Y-lannosta (Yps), 1972: 500 Yps, 1973: 800 kloorivapaata super-Y-lannosta (Yklv) + 15 lannoiteboraattia (Bl) + 20 kuparisulfaattia (Cus) + 30 mangaanosulfaattia (Mns), 1974: ei lannoitusta.

Karila-lajike saatiin koeaseman kokeisiin v. 1962 nimellä Östersund, mutta myöhemmin ilmeni, että nimi oli virheellinen ja että kysymyksessä oli aivan ilmeisesti Öjebyn-lajike, kotoisin Öjebyn-nimiseltä koeasemalta Norlannista Ruotsista. Lajikkeen satoisuus on ollut selvästi korkeampi kuin muilla lajikkeilla sekä v. 1962 että 1971 perustetussa kokeessa. Viimeksi mainitussa kokeessa on Karilan sadon paremmuuteen Öjebynin satoon verrattuna ilmeisesti vaikuttanut "kotikenttäetu", sillä taimet oli kasvatettu koeasemalla eivätkä näin ollen joutuneet kärsimään esim. kuljetuksesta.

Öjebyn on selvästi pystykasvuisempi kuin esim. kotimaiset lajikkeemme Brödtorp ja Lepaan musta, joskin toivomisen varaa silti vielä on. Sopivan niukka lannoitus ehkä auttaisi tukevampaan kasvuun. Pensaat ovat olleet täysin härmävapaita ja elinvoimaisia. Sato kypsyy tasaisesti ja marjat ovat tasakokoisia, suuria, miellyttävän makuisia (sokeripitoisuus melko korkea), ehkä miedommanmakuisia kuin esim. Brödtorpin marjat. C-vitamiinipitoisuus on Puutarhantutkimuslaitoksen selvitysten mukaan alhaisempi kuin Brödtorpilla, jolla se ei liioin ole esim. keskieurooppalaisten lajikkeiden luokkaa. Öjebyn-lajikkeen pensaiden on myös todettu rehevästi kasvaessaan kesän aikana olevan alttiita oksien repeytymiselle. Kasvutapansa perusteella lajiketta voidaan pitää koneelliseen poimintaan kotimaisia lajikkeitamme paremmin soveltuvana.

Öjebynin taimia on jo saatavissa ja tätä lajiketta suosittelee Puutarhantutkimuslaitos yleiseen viljelyyn.

Gerby on eteläpohjalainen paikallislajike. Se on koeaseman kokeessa ollut Brödtorpia keskim. 17 % satoisampi. Marjat ovat pieniä. C-vitamiinipitoisuus on selvityksissä todettu melko korkeaksi. Talvenkestävyys on ollut hyvä. Pensas on melko pystykasvuinen. Viime vuosina lajike on alkanut saastua härmätautiin.

Risager on Brödtorpin ja Wellington XXX:n välinen risteytys. Sadot ovat olleet hieman suuremmat kuin Brödtorpilla. Pensaat ovat melko pystykasvuisia. Marjat ovat pieniä. Lajikkeen suurimpana heikkoutena on sen alttius härmäsaastunnalle.

Melalahti on kotoisin Kajaanin läheltä Paltamon pitäjän Melalahden kylästä. Lajike on herättänyt huomiota varsin pystykasvuisena ja terveenä lajikkeena, jolla on suuret, maukkaat, tasaisesti kypsyvät marjat. Satoisuus on ollut Brödtorpin luokkaa ja siten huomattavasti alhaisempi kuin Öjebynillä. Pensas tulee syksyllä selvästi muita lajikkeita aikaisemmin ja varmistaa siten hyvän talvehtimisen. Lajikkeen kehitystä seurataan mielenkiinnolla, sillä siitä toivotaan saatavan sopiva lajike nykyajan vaatimaan konepoimintaan.

Lepaan musta ja ennen kaikkea Brödtorp ovat näihin saakka olleet eniten viljeltyjä lajikkeita maassamme. Niiden heikoimpana puolena on erittäin lamoava kasvutapa, mikä mm. nykyaikaisessa marjanviljelyssä väistämättä eteen tulevassa koneellisessa poiminnassa on suuri haitta.

Molemmat lajikkeet ovat täysin viljelyvarmoja. Marjojen aromi ja maku on arvosteltu korkealuokkaiseksi, myös teollisuuden käyttöön sopivaksi. C-vitamiinipitoisuus on alhaisempi kuin keskieuropallaisilla lajikkeilla. Lepaan mustan C-vitamiinipitoisuus on ollut yleensä vielä alhaisempi kuin Brödtorpin. Siihen on saattanut kyllä jossain määrin vaikuttaa se, että Lepaan mustan marjat ovat Brödtorpin marjoja aikaisemmin kypsyvinä ehkä olleet määrityshetkellä vähän kypsempiä. Kypsymisasteen lisääntyessä yleensä C-vitamiinipitoisuus alenee.

Viime vuosina on erikoisesti Brödtorp-lajikkeen todettu saastuvan karviaishärmään jopa varsin selvästi. Lepaan musta on koeasemalla pyssynyt toistaiseksi terveenä. Nämä lajikkeet ovat jäämässä pois yleisestä viljelystä uusien, satoisampien ja pystykasvuisempien lajikkeiden tieltä.

Roodknop on kotoisin Hollannista. Lajike on ollut kokeen pystykasvuisin. Talvenkestävyydessä on toivomisen varaa ja lisäksi pensaat ovat osoittautuneet erittäin alttiiksi härmäsaastunnalle. Muutenkin niiden kasvukunto on ollut heikohko.

Marjat ovat melko suuria, hyvin voimakkaan makuisia, vähemmän herkullisia. C-vitamiinipitoisuus on todettu korkeaksi. Teollisuus ei pidä marjojen laatua hyvänä. Kuitenkin esim. Tanskassa lajike on yleisimmin viljeltyjä ja pidetään sopivana myös konepoimintaan.

Lajikkeen ominaissatoisuus lienee melko korkea, mutta koeaseman kokeissa sadot ovat jääneet alhaisiksi pensaiden heikon kunnonkin vuoksi.

Hangaste (Hangastenmaan musta) on saatu kokeisiin Ristiinan pitäjän Hangastenmaan kylästä, jonne se oli tiettävästi kulkeutunut tämän vuosisadan alussa Viipurista. Lajike on levinnyt Hangastenmaalla lähes joka taloon ja on siihen oltu tyytyväisiä. Se on varsin pystykasvuinen, hieman Brödtorpia aikaisempi ja saadun pitkäaikaisen käytännön kokemuksen mukaan myös satoisuudessa kilpailukykyinen viimeainitun kanssa. Koeasemalla Hangaste-pensaita istutettiin syksyllä 1971, joten ne ovat vielä liian nuoria varmojen johtopäätösten tekoon. Pensaat näyttävät kyllä pystykasvuisilta ja rakenteeltaan muutenkin mm. konepoimintaan sopivilta.

Marjat ovat maukkaita ja mehukkaita, mutta ohutkuorisina ilmeisesti helposti rikkoutuvia, mikä saattaa muodostua haitalliseksi koneellista poimintaa ajatellen. Valitettavasti lajike on koeasemalla todettu myös jossain määrin härmätaudille alttiiksi.

V. 1962 koeasemalle istutetussa mustaherukan lajikekokeessa mukana olleet englantilaiset lajikkeet Wellington XXX, Westwick Choice, Neapelin musta ja Seabrook's Black sekä saksalaista alkuperää oleva Rosenthals Langtraubige ovat kaikki osoittautuneet enemmän tai vähemmän talvenaroiksi eivätkä sovellu meillä yleiseen viljelyyn. Ne ovat myös verrattain myöhäisiä ja ovat jääneet satoisuudessa selvästi jälkeen kotimaisistakin lajikkeistamme, puhumattakaan satoisimmasta Öjebynistä.

Puna- ja valkoherukka

Taulukko 3. Puna- ja valkoherukan lajikekoe 1964-71

Lajike	Keskim. 1967-71			
	Talv. 0-100	Kuk. alkoi	Variste- tautia	100 mp g
Punainen hollantilainen	99	27/5	-	69
Erstling aus Vierlanden	99	± 0	(+)	58
Jonkheer van Tets	97	- 1	+	72
Rondom	98	+ 1	+++	59
Heinemanns Spätlese	98	+ 5	+	58
Red Lake	93	+ 1	+++	57
Heros	97	- 2	+++	59
Maarse's Prominent	96	- 1	+++	62
Laxton's Perfection	95	- 2	+++	67
Laxton's No. 1	90	+ 1	+++	61
Valkea hollantilainen	95	± 0	(+)	41
Valkea Jüterbog	99	+ 1	++	46

	Sadot kg/a 1964-71									
	1964	-65	-66	-67	-68	-69	-70	-71	K.a.	sl
Punainen hollant.	6	55	180	212	237	298	287	220	187	100
Erstling aus V.	16	115	167	180	125	172	173	123	134	72
Jonkheer van Tets	22	113	84	107	83	117	127	150	100	53
Rondom	16	83	116	105	120	118	85	101	93	50
Heinemanns Spätl.	8	80	109	100	120	132	80	64	87	47
Red Lake	23	103	90	73	33	45	45	101	64	34
Heros	22	77	72	77	43	55	48	113	63	34
Maarse's Promin.	22	63	61	72	35	38	62	120	59	32
Laxton's Perfect.	17	55	53	63	37	57	82	72	55	29
Laxton's No. 1	23	48	48	50	32	40	47	101	49	26
Valkea hollantil.	20	77	122	214	154	237	185	187	150	100
Valkea Jüterbog	22	107	119	122	80	128	122	134	104	69

Koe istutettu 3/5 1962. Istutusetäisyys 2 x 3 m. Koeruudussa 1 pensas kerranteita 4. Lannoitus vuosittain keskim.: 200 kg/ha oulunsalpietaria + 200 superfosfaattia + 300 kaliumsulfaattia.

Punainen hollantilainen on maassamme eniten viljelty punaherukka ja on edelleen osoittautunut satoisimmaksi. Pensaat ovat koeaseman kokeessa pysyneet varsin terveinä. Mm. varistetautia ei tässä lajikkeessa esiintynyt. Kyseinen tautihan on kyllä ruiskutuksilla torjuttavissa.

Marjat ovat melko suuria, hapahkoja, teollisuuteen ja kotikäyttöön soveltuvia. Mekaaniseen ja koneelliseen poimintaan lajike ei valitettavasti ole osoittautunut kovinkaan sopivaksi sen vuoksi, että marjat repeytyvät helposti kannastaan ja alkavat vuotaa. Poimintaa haittaa myös se, että tertut ovat yleensä pensaassa sisällä piilossa.

Erstling aus Vierlanden on kyseisessä kokeessa ollut toiseksi satoisin, mutta jäänyt kuitenkin hyvin selvästi (28 %) edellisestä jälkeen. Marjat ovat pienehköjä. Ilmeisesti lajike on vaateliakasvuolosuhteisiin nähden.

Jonkheer van Tets- lajikkeen sadot ovat olleet vain hieman yli puolet Punaisen hollantilaisen sadoista. Marjat ovat olleet kokeen suurimmat, hyvänmakuiset, ohutkuoriset ja erittäin sopivat tuoremarjakäyttöön. Pensaiden talvenkestävyys on myös ollut kohtalaisen hyvä.

Random on ollut satoisuudeltaan edellisen luokkaa. Marjat ovat hapahkoja, kiinteitä, siemenet pieniä, tertut lyhyitä. Lajike soveltuu ilmeisesti muita punaherukoita paremmin mekaaniseen ja koneelliseen poimintaan. Teollisuus ei pidä tätä lajiketta marjojen laadun suhteen Punaisen hollantilaisen veroisena. Talvenkestävyys on osoittautunut kohtalaisen hyväksi, mutta alttius varistetaudille on myös ollut selvä.

Heinemanns Spätlese on oloihimme aivan liian myöhäinen marjojen kypsyessä vasta syyskuussa. Marjat ovat myöskin happamia, pieniä ja erityisen suurisiemenisiä. Tertut ovat hyvin pitkät ja suorastaan koristeelliset.

Red Lake punaherukkaa on yritetty viljellä meillä, mutta se ei ole osoittautunut riittävän viljelyvarmaksi. Talvenkestävyys on ollut heikko ja sadot pieniä. Lisäksi se on hyvin altis varistetaudille. Hyvinä puolina mainittakoon hyvänmakuiset marjat ja pitkät tertut.

Heros, Maarse's Prominent, Laxton's Perfection ja Laxton's No. 1 ovat vielä edellisiä heikompia, tšekäläisiin oloihin soveltumattomia.

Valkea hollantilainen ja Valkea Jüterbog ovat molemmat täysin viljelyvarmoja. Näistä on ensiksi mainittu antanut koeaseman kokeessa selvästi suuremmat sadot kuin jälkimmäinen. Viime mainitun marjat ovat happamampia ja hieman suurempia kuin edellisellä sekä tertut pitempiä ja hyvin näkyvissä ollen helposti poimittavia.

Mansikka

Taulukko 4. Mansikan lajikekoe 1971-73

Lajike	Sato kg/a			Keskim. 1971-73				
	1971	1972	1973	Sato kg/a	Myynti- sl	kelp. %	Hom. %	100 marj.p g
F 2617	37	136	157	110	147	87	8	889
Redgauntlet	16	147	146	103	157	93	4	961
F 2615	33	106	126	88	117	87	5	686
Zefyr	51	100	110	87	116	88	5	947
Senga Sengana	18	109	97	75	100	86	11	774
Kristiina	37	103	82	74	99	84	4	589
Talisman	11	72	58	47	63	86	10	815
Elista	6	13	42	20	27	92	3	826

Koe istutettu 3/6 1970. Istutusetaisyys 33 x 100 cm. Ruudun suuruus 10 m², kerranteita 4.

Maalaji multava hieno hieta. Viljavuusluvut 1973: pH 5.8, jl 0.7, Ca 575, K 164, P 4.4, Mg 25, B 0.4, Cu 5.0 ja Mn 2.0 mg/l.

Lannoitus 1970: 1000 Yps, 1971: 1000 Yps + 500 Psf, 1972: 500 Yps, 1973: 800 Yklv + 200 Mgs + 15 Bl + 20 Cus + 30 Mns.

Elista-lajiketta lukuunottamatta koeruutujen taimimäärä täysi. Elistan ruuduissa vajausta n. 10 %. Elossa olevista taimistakin noin puolet varsin heikkokuntoisia.

F 2617 ja F 2615 ovat ruotsalaisia varsin satoisia linjoja, joista kuitenkin ei kumpikaan ole tiettävästi kotimaassaan tulossa kauppaan.

Redgauntlet on nimellisistä lajikkeista ollut kyseisessä kokeessa

selvästi satoisin. Marjat ovat suuria, hieman epämuotoisia, kiinteitä. Niiden pintaväri on voimakkaan punainen, malto vaaleahko. Teollisuus ei pidä marjojen laatua riittävän hyvänä. Rasiamarjaksi lajike on sopiva.

Zefyr on aikainen, melko satoisa lajike. Marjat ovat suuria ja kaunismuotoisia, kiinteitä, hieman vaaleita malloltaan. Alttius härmätautiin on ilmeinen, mutta harmaahomesaastuntaan suhteellisen vähäinen. Mansikka-ankeroinen näyttää erikoisesti mieltyneen tähän lajikkeeseen.

Zefyriä pidetään vain tyydyttävänä pakastemarjana, mutta hyvänä rasiamarjana.

Senga Sengana on jo melko kauan ollut ja on edelleen esim. teollisuuden ja tuorekaupankin kannalta marjojen laadun suhteen parhaimpana pidetty lajike. Marjat ovat tummanpunaisia, kiinteitä ja maultaan aromikkaita. Kukkavarret ovat lyhyet, joten kukat ja marjat jäävät rehevän lehdistön sekaan, mikä on omiaan lisäämään harmaahomesaastuntaa. Satoisuus on vain keskinkertainen.

Kristiina on aikaissatoinen, marjat pienemmät kuin muilla ko. lajikekokeessa. Maku on hyvä, esim. pakastettuna ehkä parempi kuin muilla kokeen lajikkeilla. Satoisuus on ollut Senga Senganan luokkaa, mutta harmaahometta vastaan lajike on ollut selvästi viime mainittua kestävämpi.

Talisman ja Elista eivät koetulosten perusteella ole meillä yleiseen viljelyyn suositeltavia. Ihmetystä herättää mm. se, että nimenomaan Elistan kasvu on talvehtineissakin taimissa ollut kaiken kesää heikkoa.

Vadelma

Vadelman lajikekokeen tulokset vuosilta 1972-74 on esitetty seuraavalla sivulla olevassa taulukossa N:o 5.

Indian Summer on monessa suhteessa osoittautunut hyväksi lajikkeeksi. Se on antanut kyseisessä kokeessa runsaimmat sadot. Talvehtiminen on ollut kokeen parhaimpia, versotaudinkestävyys jopa kokeen paras. Myös versojen piikkisyys on vähäinen. Marjan laatu on kuitenkin heikko. Marjat ovat melko pieniä, pehmeitä ja vain niukasti aromaattisia. Useista hyvistä ominaisuuksistaan huolimatta yleisvaiku-

Taulukko 5. Vadelman lajikekoe 1972-74. Luvut keskiarvoja.

Lajike	Sato		Myynti- kelp. %	100 marj. p g	Talv. 0-100	Verso- taut. 0-10	Versoj. piikkis. 0-10
	kg/a	sl					
Indian Summer	77	117	96	189	70	1.2	2
Muskoka	70	106	95	192	80	5.1	2
Preussen	66	100	95	276	49	2.3	3
Ottawa	57	86	94	237	78	3.2	5
Rikala	48	73	93	265	40	2.3	3
Veten	47	71	96	285	33	2.1	9
Anelma	45	68	94	256	36	3.1	9
Asker	39	59	97	165	46	3.4	9
Norna	32	48	94	271	22	2.2	8
Chief	30	45	93	134	48	3.0	6

Koe istutettu 21/5 1970. Istutusetäisyys 0.7 x 2 m. Ruudun suuruus 7 m², kerranteita 4.

Maalaji hieno hieta. Viljavuusluvut 1973: pH 5.8, jl 1.0, Ca 400, K 150, P 10, Mg 24, B 0.3, Cu 9.8 ja Mn 3.0 mg/l.

Lannoitus 1971: 1000 Yps + 500 Psf, 1972: 500 Yps, 1973: 800 Yklv + 200 Mgs + 15 Bl + 30 Mns, 1974: 700 Yklv.

telma ei, lähinnä marjojen heikon laadun vuoksi, ole viljelyä suosittava.

Muskoka ja Ottawa ovat verrattain uusia kanadalaisia lajikkeita. Molemmat ovat melko talvenkestäviä, marjat kiinteitä, kauniita, hapakkoja. Ne sopivat hyvin teollisuudenkin tarpeisiin ja pakasteeksi.

Muskokan marjat ovat pienehköjä, versot ohuita, rentoja, huolellista tukemista vaativia. Versonta on runsasta, joten harvennustyötä on huomattavasti. Versojen piikkisyys on vähäinen. Lajike on kyseisessä kokeessa ollut myös eniten versotaudin saastuttama.

Ottawan marjat ovat suurempia ja versot hieman lyhyempiä ja vahvempia kuin Muskokalla. Versonmuodostus on myös melko vähäistä ja alttius versotaudin saastuntaan keskinkertainen. Sato on jäänyt 20 % alhaisemmaksi kuin Muskokalla.

Preussen on jo kauan viljelty lajike Suomessa. Sen versot ovat

pitkät ja melko vahvat, mutta vaativat silti välttämättä tukemista. Versonta on vähäistä. Yleensä ei varsinaista harvennusta juuri tarvitaakaan, vain marjoneet versot poistetaan.

Marjat ovat suuria, vaaleahkoja, maukkaita. Pehmeytensä vuoksi ne sopivat lähinnä tuorekäyttöön. Talvenkestävyys ei ole erikoisen hyvä, mutta siitä huolimatta sadot ovat olleet huomattavan korkeat, korkeammat kuin esim. varmemmin talvehtineella Ottawalla. Versotautia ei Preussenissa myöskään ole kovin runsaasti esiintynyt.

Rikala on kanadalaista alkuperää. Satoisuus on ollut keskinkertainen, talvehtiminen Preussenin luokkaa tai vielä heikompaa. Versojen piikkisyys on melko vähäinen. Lajike ei ole kovin altis versotaudille.

Veten on norjalaista alkuperää, Askerin ja Lloyd Georgen välinen risteytys. Ilmeisesti lajikkeen ominaissatoisuus on varsin korkea, mutta oloihimme liian heikko talvenkestävyys tekee viljelyn epävarmaksi.

Marjat ovat hyvin suuria, kekomaisia, tummanpunaisia, hieman hapahkoja. Poiminta on nopeata. Versonta on melko vähäistä. Versot ovat hyvin piikkisiä.

Norna on edellisen tapaan kotoisin Norjasta, Preussenin ja Lloyd Georgen välinen risteytys. Marjat ovat tälläkin melko suuria, kiinteitä, hapahkoja, myös teolliseen käyttöön sopivia. Sato on jäänyt heikoksi talvehtimisvaurioiden vuoksi. Versot ovat piikkisiä, "riivinrautaa" muistuttavia.

Anelma ei ole erikoisesti kunnostautunut missään suhteessa. Talvenkestävyys on ollut heikko ja sadot jokseenkin vaatimattomia. Versojen piikit ovat aivan erikoisen teräviä ja vahvoja.

Asker on myös Norjasta kotoisin ja maassamme jo kauan viljelty. Yleensä tätä lajiketta pidetään hyvin talvenkestävänä, mutta koeaseman kokeessa se on jäänyt tässä useimmista muista jälkeen. Kasvusto on matalahko ja versojen muodostus erikoisen runsasta. Versojen piikkisyys on jopa poimintaa häiritsevää. Marjakoko on pieni, marjojen maku hyvä.

Chief on yleisesti ottaen kokeen heikoin lajike. Marjat ovat pieniä ja sato heikko. Marjojen laatu on myös erikoisen heikko. Marjat ovat hyvin pehmeitä, helposti rikkoutuvia ja vähäaromisia.

Mesimarja

Taulukko 6. Mesimarjan lajikekoe 1973-74

Koejäsen	Sato kg/a			sl	Marjanlaatu ¹⁾ 1-5
	1973	1974	Yht.		
Pima (Mespi x Mesma)	54	26	80	160	4.5
Tr 2 (Maaninka)	57	10	67	134	3.8
St 2 (Maaninka)	47	13	60	120	3.5
Meslu (Lumijoki)	47	9	56	112	3.5
Tr 1 (Maaninka)	42	14	56	112	3.3
Mesma x T 2 (Tikkurila)	33	20	53	106	3.8
Mespi (Piikkiö)	40	10	50	100	4.8
Le/C (Lepaa) x Mespi	32	10	42	84	3.0
Mesma (Maaninka)	18	9	27	54	3.0
St 1 (Maaninka)	9	5	14	28	2.0

1) Laatu tarkoittaa lähinnä makua, osittain myös ulkonäköä.

Koe istutettu 14-16/6 1971. Riviväli 1 m, rivien pituus 8 m, ruutukoko 8 m², kerranteita 3, paitsi Tr 1 ja St 1 jäsenissä vain 2 kerrannetta. Rivit eristetty maahan upotetuilla 40 cm:n korkuisilla muovikalvoseinämillä. Katteena n. 2 cm:n kerros puuhaketta. 1973 kasvusto maan kattava.

Maalaji multava hieno hieta. Viljavuusluvut 1973: pH 5.9, jl 0.9, Ca 560, K 130, P 7.5, Mg 57, B 0.3, Cu 7.6 ja Mn 2.8 mg/l.

Lannoitus 1971: 10 kg/a Yklv, 1972: ei lannoitusta, 1973: 3.5 Yps + 2 Mgs + 0.2 Cus + 0.3 Mns + 0.15 Bl, 1974: 3 Yklv.

Vaikka kesän kuivuudesta ja helteisyydestä johtuen v. 1973 satoa muodostui ainoastaan alkukesän kukinnasta (korjuuaika 2.5 viikkoa heinäkuussa) eikä normaalia loppukesän melko runsasta satoa saatu lainkaan, olivat sadot huomattavan korkeita. Mainittakoon, että parhaalta 8 m²:n kerranneruudulta saatiin Pimasta 76 kg/a, Tr 2:sta 61 kg ja Meslusta 58 kg/a.

Kesällä 1974 taas jatkuvat sateet häiritsivät marjanpöimintää, niin että suuri osa sadosta jäi pilaantumaan.

Marjatarhassa on ollut vuokralla yksi mehiläisyhteiskunta. Kima-

laisia oli molempina keväinä erittäin vähän.

Mesimarjan viljelyssä on maanpinnan peittäminen jollakin sopival- la kateaineella välttämätöntä marjojen multaantumisen estämiseksi. Samalla voidaan estää maan kuivumista ja kuoretumista, jopa jos- sain määrin rikkakasvienkin kasvua. Koeasemalle perustettiin kevääl- lä 1972 katekoe, jossa kokeiltiin kuusenhavuja (neulaskate), kuori- humusta 2 ja 4 cm:n vahvuksena kerroksena sekä Leca-soraa (raesuu- ruus II).

Kuusenhavuja katteeksi käytettäessä kerättiin talvikauden mentyä ja neulasten varistua maahan risut pois, sillä ne olisivat haitan- neet mm. marjanpoimintaa. Ilmeisesti neulaskate on mesimarjalle so- piva. Havuja on pantava melko runsaasti, jotta neulaset pystyvät kattamaan maanpinnan kunnolla. Tässä kokeessa ei niitä ollut aivan riittävästi.

Kuorihumus oli lannoitettua, vain osittain maatonutta. Se ei näyttänyt erikoisen sopivalta mesimarjalle ja vahvempi kerros jopa selvästi esti mesimarjakasvuston leviämistä. Toisaalta se kyllä es- tää myös rikkakasvien kasvua.

Leca-sora on aikaisemmissa kokeissa osoittautunut hyväksi kat- teeksi, mutta on varsin kallista. Koska se ei maadu, sitä voitaisiin käyttää useampaan kertaan, jos se saataisiin otetuksi kohtuudella talteen. Leca-sora on niin kevyttä, että se kulkeutuu veden mukana. Siksi sen käyttö tulee kysymykseen lähinnä vain tasaisella maalla.

Tässä kokeessa ei ollut mukana kutterinlastua, mutta sekin tul- lee kysymykseen. Kevyt kutterinlastu lentää kyllä helposti tuulen mukana, kunnes sade ennättää tiivistää sen maahan. Kutterinlastua on myöskin karkeampaa, "puisevampaa", ja sellainen, samoinkuin var- sinainen puuhake, ovat hyvinkin käyttökelpoisia.

Hyvin sopiva kate mesimarjalle on tuore, muusta kasvillisuudesta puhdas rahkasammal, jos sellaista on lähitienoolla saatavissa. Tä- män katteen eräänä huomionarvoisena etuna on sen kyky imeä itseensä kosteutta sateella ja luovuttaa sitä pinnastaan kuivalla säällä me- simarjan kukkia ympäröivään ilmaan. Ilman kosteus nimittäin auttaa kukkien pölyttymistä, sillä liian kuivassa ei siitepöly pääse hetei- den ponsista ulos tai sitten kuivuu tehottomaksi ennen hedelmöittä- mistä.

Mesimarjan viljelyyn liittyvänä seikkana mainittakoon vielä, että 1 metrin riviväli on käytännössä osoittautunut liian pieneksi. Ri-

vien keskiväleihin tulisi voida jättää riittävän leveät käytävät alueella liikkumista varten. Näin ollen suositeltava riviväli on 1.4-1.5 m, jolloin käytävän leveydeksi voidaan jättää 40-50 cm. Käytävien peittäminen kasvustoa läpäisemättömällä materiaalilla, esim. mustalla vahvalla muovikalvolla, joka jätetään varsinaisen katteen alle, on erittäin suositeltavaa.

Suositteluvat marjalajikkeet:

Mustaherukka

Öjebyn (Karila): Erittäin satoisa, marjat laadultaan erinomaisia. Pensaat terveitä. Soveltuu konepoimintaan.

Melalahti: Satoisuus Brödtorpin luokkaa. Marjat suuria ja maukkaita. Pensaat terveitä. Soveltuu konepoimintaan.

Taimien lisäys myyntiä varten on ripeässä alussa.

Puna- ja valkoherukka

Punainen hollantilainen: Satoisa ja terve lajike. Viljelyarvoa heikentää heikonlainen sopivuus koneelliseen poimintaan.

Random: Koneelliseen poimintaan edellistä paremmin soveltuvana on lajiketta eräistä heikkouksistaan huolimatta pidettävä huomionarvoisena.

Jonkheer van Tets: Marjojen hyvän laadun vuoksi tuoremarjakäyttöön suositeltava.

Valkea hollantilainen ja Valkea Jüterbog: Molemmat viljelyvarmoja, suositeltavia lajikkeita.

Mansikka

Senga Sengana: Marjojen laatu hyvä, satoisuus keskinkertainen. Altis harmaahomesaastunnalle.

Zefyr: Edellistä aikaisempi, suurimarjainen, melko satoisa lajike. Hyvä rasiamarja. Altis härmätautisaastunnalle.

Redgauntlet: Runsassatoinen ja suurimarjainen, marjat laadultaan lähinnä rasiamarjaksi sopivia. Ei ole erikoisen altis harmaahomeelle.

Kristiina: Pienehköt, maukkaat marjat. Satoisuus Senga Senganan luokkaa. Ei erikoisen altis harmaahomeelle.

Mainittakoon, että tarkastettuja käyttötaimia on saatavissa lajikkeista Senga Sengana, Zefyr ja Redgauntlet.

Vadelma

Muskoka: Satoisa, talvenkestävä, altis versotaudille. Versonmuodostus hyvin runsasta. Marjat teollisuuteen sopivia.

Ottawa: Satoisuus edellistä heikompi, talvenkestävyys lähes yhtä hyvä. Versotautia vähemmän kuin Muskokalla, myös versonmuodostus vähäisempää. Marjat teollisuuden tarpeisiin soveliaita.

Preussen: Talvehtiminen hieman edellisiä epävarmempaa. Marjat suuria, hyvänmakuisia, tuorekäyttöön sopivia. Satoisuus melko hyvä. Versonta vähäistä.

Tarkastettuja käyttötaimia on saatavissa lajikkeista Muskoka ja Ottawa. Myös Preussen-lajikkeella on ko. tervetaimituotanto alulla.

Mesimarja

Mespi ja Mesma: Ainoat myynnissä olevat lajikkeet. Uusia lajikkeita kehitellään parhaillaan. Vähintään kahden eri lajikkeen viljely rinnakkain, esim. vuororivein, on marjojen muodostumiselle välttämätöntä. Mesimarjan viljelystä lähemmin Mesimarjan viljely- nimisessä opaskirjasessa, minkä KOP on julkaissut ja on saatavana ilmaiseksi KOP:n konttoreista, neuvontajärjestöiltä ym.

